fectio autem, modufque fubjectionis addebat fuavitatem quamdam, delectationemque, qua Pars inferior fuperiori obfequebatur, quafi in hac ipfa fubjectione complacens fibi, atque delicias faciens; idque ex Gratia illa fanctificante uberrima, cumulatiffimaque oboriebatur; quæ uti Mentem Adami perfecte fubjiciebat Deo, eaque ratione Juftitiam Originalem parturiebat; ita quoque Partem inferiorem perfundebat; ut, quod illa naturaliter fuperiori Parti præftabat obfequium, delectabiliter, fuaviterque præftaret; eoque pacto Gratia fanctificans plenam, cumulatiffimamque Integritatem efficiebat. Quare mutant quadrata rotundis, qui, quod ab Auguftino, & a Doctore Angelico de perfectione fubjectionis in Adamo dictum eft, ad ipfam fubjectionis fubftantiam minus congrue detorquent. Nihil quippe repugnat, fubjectionem uno titulo, & quidem naturali, natam, altero titulo, & quidem fupernaturali, perfici, atque compleri. Quandoquidem autem, judice Auguftino *Lib. 1. de Nuptiis, & Concup. cap. 9.*, in exemplum Concupifcentiæ, facta eft Mulier naturaliter fubdita Viro, totum, quod hactenus de Concupifcentia dictum eft, Exemplo mulieris plaqum faciam, ac apertiffimum. Ponamus itaque Mulierem Viro junctam: hæc certe naturaliter Viro fubjecta eft: At, fi ad Apoftoli Præceptum attendamus *Epift. ad Ephef. cap. 5.* dicentis: *mulieres viris fuis fubditæ fint ficut Domino; quoniam vir caput eft mulieris, ficut Chriftus caput eft Ecclefiæ*; tunc novo, eoque nobiliori titulo fubjectio illa firmatur, atque perficitur; quatenus fcilicet ex Præcepto fobolefcit, cum antea in Natura duntaxat fundaretur; modumque perfectiorem ex fupernaturali ratione (Apoftolici videlicet Mandati auctoritate) acquirit. Ita pariter de Concupifcentiæ ad Rationem fubjectione fentiendum; quæ & a Natura effe, & a Gratia potuit, fervato quidem utriufque difcrimine; a Natura quoad fubftantiam; a Gratia vero quoad modum, & perfectionem.

Unum eft, quod quadam veritatis fpecie reponere poffint; quodque difficultatem aliquam videtur præferre: quorfum enim Adamo peccante non remanfit, quoad fubftantiam faltem, ea Partis inferioris ad fuperiorem fubjectio, fi quidem quoad fubftantiam naturalis erat, juxta vulgatum illud Doctoris Angelici Principium ex Dionyfio (ut putavit) Areopagita petitum, quod *data naturalia etiam in Dæmonibus poft peccatum permanferint?* Ita quippe ftatuit D. Thomas *1. part. quæft. 95. art. 1.*, & alibi fæpius. Cum enim poft Adami peccatum quæcumque Partium inferiorum fubjectio, etiam quoad nudam fubftantiam fpectata, fublata fit; nec modo largis illis, magnifque Charifmatibus deftitutus fuerit primus Homo; fed omnis vel minima Appetitus fenfitivi obedientia evanuerit admiffo peccato; confequens videri poffet, nec minimam quidem Partium inferiorum obedientiam inter naturalia dona humanæ conditioni debita reputari pofse.

Verum tantum abeft, ut id adverfæ Parti aliquatenus faveat, quin potius nocet magis: fi nempe noverint, naturalia illa bona, quæ etiam admiffo peccato integra in Homine remanferunt, non alia effe, nifi Naturam ipfam, proprietates, ac facultates naturales fecundum effe phyficum; nequaquam vero Inclinationes naturales ad Virtutem; quo in ordine reponenda venit fubjectio illa naturalis Partium inferiorum ad Rationem. In iftis quippe bonis aliquid mortalitatis præferentibus Naturam ipfam Originali peccato læfam, fauciatam, vulneratam effe fexcentis plus minus locis affirmat Doctor Angelicus; nofque fequentibus Exercitationibus academicis propugnabimus, non uti rem opinione liberam, fed uti orthodoxæ de Originali peccato Fidei Summam adverfus Pelagianos ab Auguftino, & Conciliis Africanis explicatiffimis Sanctionibus confirmatam. Interim dicam hic tantum, quod retundendæ Adverfariorum Argutiæ fit fatis. Et certe *1. 2. quæft. 85. art. 1.* quæftionem inftituens D. Thomas, an peccatum Originale minuerit Naturæ bonum, ita fcribit: *bonum Naturæ humanæ poteft tripliciter dici. Primo; ipfa principia Naturæ, ex quibus ipfa Natura conftituitur, & proprietates ex his caufatæ, ficut potentia animæ, & alia hujufmodi. Secundo, quia homo a natura habet inclinationem ad virtutem, ut fupra habitum eft, ipfa inclinatio ad virtutem eft quoddam bonum Naturæ. Tertio modo poteft dici bonum Naturæ donum Originalis Juftitiæ, quod fuit in primo homine collatum toti Naturæ humanæ. Primum igitur bonum Naturæ* (nempe principia naturalia, & potentiæ) *nec tollitur, nec diminuitur per peccatum. Tertium vero bonum Naturæ totaliter eft ablatum per peccatum primi Parentis. Sed medium bonum Naturæ, fcilicet ipfa naturalis inclinatio ad virtutem diminuitur per peccatum.* Quam itaque procul abfunt a Doctore Angelico, qui fubjectionem illam Partis inferioris ad fuperiorem poft peccatum integram remanfuram fuiffe dicunt, fi fuiffet Homini naturalis? Cum e contra hujufmodi naturalia bona Originali peccato læfa, ac violata fuiffe doceat, nec de iis intelligendum velit, vulgatum illud effatum Dionyfio adfcriptum: *dona naturalia in Dæmonibus, & hominibus integra remanferunt.* Sed quid ultra ludimus operam? Hoc ipfum, quod nobis obtrudunt, Argumentum obviam fibi facit, ac folvit Doctor Angelicus Articulo fupra laudato: *ex Dionyfio*, inquiens in objectionem prima, *bona naturalia in Dæmonibus manent integra poft peccatum; ergo peccatum etiam bonum Naturæ humanæ non diminuit.* Audite vero quid reponat: *ad primum dicendum, quod Dionyfius loquitur de bono primo Naturæ, quod eft effe, vivere, & intelligere, ut patent ejus verba intuenti.* Hoc igitur duntaxat bonum Naturæ manfit integrum poft peccatum, hoc unum, hoc folum; non illud, de quo nunc controvertitur ad genus moris attinens; fubjectio fcilicet Partis inferioris ad Rationem; quæ licet inter naturalia, feu rationali Naturæ debita bona reputanda fit, fuccedente nihilominus Adæ peccato violata eft, læfa eft, fauciata eft, Exemplo Evangelici Samaritani venientis ab Jerufalem in Hierico, quem latrones non modo defpoliaverunt, fed plagis impofitis femivivum reliquerunt. Sed de his plura dicemus loco fuo.

Reftat perdifficilis D. Thomæ locus, qui mihi, ut fatear quod res eft, negotium aliquod faceffivit. Extat *in 2. Sent. dift. 31. quæft. 1. art. 2. ad 3.*, ubi hæc habet: *Poterat Deus a principio, quando hominem condidit, etiam alium hominem ex limo terræ formare, quem in conditione fuæ Naturæ relinqueret, ut fcilicet mortalis, & paffibilis effet, & pugnam Concupifcentiæ ad Rationem fentiens, in quo nihil humanæ Naturæ derogaretur, quia hoc ex principiis Naturæ confequitur.* Quo loco duo docet Sanctiffimus Doctor, quæ ftatutæ Affertioni aperte repugnare videntur: primum, poffibile Deo fuiffe, ut Hominem conderet cum pugna Concupifcentiæ contra Rationem: alterum, nihil tunc Naturæ humanæ derogatum iri, quia ea Concupifcentiæ perduellio ex humanæ Naturæ principiis fponte fluit.

Verum, nifi Doctorem Angelicum fibimetipfi repugnaffe velint, qui id objiciunt, coguntur & ipfi commodum aliquod interpretamentum iis verbis affuere. Quo pacto enim conciliari ea poterunt cum ftatuto toties ab illo principio ifto naturali, quod & ipfa Gentilium Philofophia perfpectum habuit, *Concupifcere in tantum eft homini naturale, in quantum eft fecundum Rationis ordinem; Concupifcentia autem, quæ tranfcendit limites Rationis, ineft homini contra Naturam?*

Quid ergo objecto Teftimonio reponendum? Inquient fortaffe aliqui, Doctorem Angelicum ita, dum junior effet, locutum fuiffe; in Sententias enim, unde petitur locus objectus, dum junior erat, fcripfiffe; cæterum oppofitum in Summa docuiffe, dum fcriberet fenior. At ii nodum difrumpunt, non folvunt: in Theologicis vero Concertationibus non idem profecto eft difrumpere, ac diffolvere: maxime cum ex ipfis etiam Sententiarum Libris non levia petierimus Teftimonia, quibus Concupifcentiam effrænem humanæ Naturæ conditioni repugnare demonftravimus. Quare dicendum, juxta Doctorem Angelicum, Hominem bifariam fpectari poffe: primo, fecundum conditionem duntaxat animalem; ac tunc quidem cæterorum Animalium forte inordinatam Concupifcentiam uti animalis Naturæ portionem præferferret, ut objecto in loco docet: fecundo, fpectari Homo poteft integra, ut ita dicam, confideratione juxta conditionem rationalis Naturæ, quam propriam fortitur: & quidem fecundum iftam Concupifcentia perduellis labes eft, quæ animalis duntaxat conditionis Natura foret, juxta illud Auguftini celebratum Oraculum, *tantæ namque excellentiæ eft in comparatione pecoris homo, ut vitium hominis naturæ fit pecoris, Lib. de peccat. originali cap. 40.*

Cæterum ne quis fibi putet, eam nos duplicem Hominis confiderationem pro arbitrio comminifci, ut perdifficile Teftimonium Doctoris Angelici non tam exponamus, quam declinemus, audite quid *Quæft. 4. de malo art. 2. ad 1.* ad hoc Inftitutum dixerit: *dicendum* (verba funt ejus) *quod aliquid poteft effe naturale homini dupliciter: uno modo in quantum eft animal, & fic naturale eft ei, quod concupifcibilis feratur in delectabile fecundum fenfum, communiter loquendo. Alio modo in quantum eft homo, id eft, animal rationale; & fic naturale eft ei, quod concupifcibilis feratur in delectabile fenfus fecundum ordinem Rationis.* En plane diftinctionem a me datam; nec quidquam explicatius a Doctore Angelico defiderare potuiffem, quo datum a me interpretamentum ex ipfa ejus Doctrina petitum oftenderem adverfus recentiores illos Thomiftas, qui totum Sententiæ fuæ robur ex objecto illo Teftimonio repetunt. Vultis aliud ad menfuræ cumulum? Dabimus larga manu petitum *ex Lib. 4. contra Gentes cap. 52.*; ubi poftquam dari peccatum Originale demonftraffet Doctor Angelicus, quod effræenis hujufce, quam experimur, Concupifcentiæ radix effet, hanc fibi ex Adverfantium parte objectionem obviam facit: *poffet tamen aliquis dicere, hujufmodi defectus tam corporales, quam fpirituales non effe pœnales, fed naturales defectus ex neceffitate materiæ confequentes. Neceffe eft enim, corpus humanum, cum fit ex contrariis compofitum, corruptibile effe, & fenfibilem Appetitum in ea, quæ funt fecundum fenfum delectabilia, moveri, quæ interdum funt contraria Rationi.* Quid porro ad illa reponit S. Doctor? Hoc ipfum plane, quod antea nos reponebamus Hominem bifariam fpectando: *Sic igitur*, inquit, *hujufmodi defectus, quamvis naturales homini videantur abfolute confiderando humanam Naturam ex parte ejus, quod eft in ea inferius; tamen confiderando Divinam providentiam, & dignitatem fuperioris partis humanæ Naturæ, fatis probabiliter probari poteft, hujufmodi defectus effe pœnales, & fic colligi poteft, humanum Genus peccato aliquo originaliter effe Infectum.* Quibus verbis duplicem illam humanæ Naturæ confiderationem apertiffime ftatuit, & Concupifcentiæ perduellionem, quam animali Hominis conditioni congenitam fore docet, fi fola illa fpectaretur, abfolute tamen Homini uti Ratione præditto repugnantem agnofcit.

Tempus eft, ut confiderato Naturæ puræ Statu, ad tertium Innocentiæ Statum greffum faciamus, ommiffo nimirum altero Naturæ integræ; circa quem nullam magni Momenti Controverfiam a Theologis agitatam hactenus novimus. Ea de re dicendi initium in fequentibus aufpicabimur, & alta, difficillimaque Divinæ Gratiæ Myfteria, quæ tanto animorum æftu, hoc præfertim Sæculo, tractata fuere, explicabimus, ac vindicabimus.

DISPUTATIO SECUNDA.

De Natura Innocente, feu de Originali Juftitia.

PRÆLECTIO PRIMA.

Primum Hominem in Gratia Sanctificante fuiffe conditum; nec tamen hoc Fidei Dogma effe, propugnatur.

SAtis in antehabitis de primo, quem propofuimus, Humanæ Naturæ poffibili Statu difputavimus contra Bajum, Janfenium, & aliquos primæ notæ Theologos, etiam noftrates, quibus ea in parte, qua Concupifcentiæ in Rationem rebellionem illo in Statu, fi daretur, futurum propugnant, affentiri non poffumus. In præfentia de Statu Naturæ integræ, cui alterum affignavimus locum, verba facere deberemus. Verum cum, uti loco fuo præmonuimus, circa ipfum, fi extitiffet (quandoquidem nec ille extitit, licet poffibilis fuerit) nihil occurrat, quod magni momenti Difficultates præferferat, idcirco ad eas ftatim Controverfias accedimus, quæ ad tertium Naturæ Statum, qui Innocentiæ, feu perfectæ Originalis Juftitiæ communiter appellatur, attinent; quæque a magni nominis Theologis agitari folent. Primam itaque, potiffimamque illam de Innocentiæ Statu Controverfiam agitandam aggredimur: num videlicet Adam in Statu innocentiæ, feu cum Gratia Sanctificante fuerit a Deo primo conditus? Hoc eft; num Gratiam Sanctificantem in primo fuæ Creationis inftanti obtinuerit? Quandoquidem fanctificante Gratia fuiffe illum præditum antequam ab ea per peccatum excideret, nullus ambigit, aut pura Fide ambigere unquam potuit; qua credimus, Protoparentem Sanctitatem atque Juftitiam fibi, nobifque peccando eripuiffe. Quo pacto enim eripuiffet, fi antequam delinqueret non habuiffet? De ipfo

ipso itaque creationis instanti Quæstio movetur; quæriturque, an in eo Sanctificante Gratia primo donatus fuerit?

Qua in re Theologos extremas in partes scissos video. Sunt qui id ut plane falsum omnino negent. Ita plerique Veteres, Hugo Victorinus, Magister Sententiarum, Alexander Alensis, S. Bonaventura, Ægidius Romanus, aliique non pauci. Sunt e contra, qui id nedum tanquam verum, & certum admittunt; sed & inter Fidei Capita sine cunctatione reponunt. Horum Chorum dicunt Michael Bajus & Cornelius Jansenius, si tamen istos inter veros Theologos numerare liceat; quorum Doctrina quoad plures Propositiones ab Apostolica Sede anathemate lato confixa fuit.

Nos Angelico Doctore Duce mediam inimus viam. Primum Hominem in Gratia Sanctificante fuisse conditum contendimus contra primos; id tamen Fidei Dogma esse negamus adversus alteros. Ita plane Præceptor Angelicus 1. *part. quæst.* 95. *art.* 1.; ubi Veterum Theologorum recensita sententia, qui Adamum in Gratia Sanctificante creatum inficiantur, subdit e vestigio: *Sed quod fuerit conditus in Gratia, ut alii dicunt, videtur requirere ipsa rectitudo primi Status, in quo Deus Hominem fecit.* In Gratia itaque secundum D. Thomam conditus fuit primus Homo: verum hoc de Fide non este, illius verba satis innuunt; nempe *quod hoc videatur rectitudo primi Status requirere.* Aliis etenim verbis usus esset Angelicus, si id ad Fidem pertinere censuisset.

Et vero, ut de primo statutæ Assertionis Capite dicam ex ordine, quam vere conditum in Gratia primum Hominem scripserit Doctor Angelicus, multa, siu minus evincant, at certe suadent longe maxime. Id imprimis innuit Scriptura Sacra *Ecclesiastes cap.* 7.: *solummodo hoc inveni, quod fecerit Deus hominem rectum*, Quæ vero, amabo, rectitudo hæc, nisi quæ ex Divinæ Gratiæ radice sobolescit? Neque enim Scriptura rectitudinem aliam novit, quam quæ ex Gratia derivatur: sic *Psal.* 7.: *qui salvos facit rectos corde*: *Psal.* 32. *exultate justi in Domino*; *rectos decet collaudatio*: *Job cap.* 1.: *Vir erat in Terra Hus nomine Job*; *& erat vir ille simplex, & rectus*: quibus certe locis rectitudinis nomine Sanctitas designatur. Rursus *Genes. cap.* 1. Deus Hominem creaturus inducitur ita secum veluti consulens: *faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram.* Porro similitudinem hanc, in qua Hominem conditum legimus eo loci, in Gratia Sanctificante, vel in Virtutibus ipsam necessario concomitantibus, sitam esse, ratione quarum similis fuerit Conditori suo Protoparens noster Adam, plerique ex Patribus existimant: Irenæus *Lib.* 5. *advers. Hæres. cap.* 6., ut notat Fevardentius *in editione Renati Massuet*, qui etiam citat Origenem *Lib.* 3. *de principiis*: S. Basilius Magnus *in Hexameron Homil. ultima*: S. Joan. Damasc. *Lib.* 2. *de Fid. Orthod. cap.* 12.: S. Bernardus *Serm.* 1. *de Annunc.*: tum etiam ii omnes, qui aperte docent, Adamum in ortu suo Gratiam a Deo accepisse, ut refert Honoratus Tournely *Quæst.* 2. *de Gratia Christi art.* 1.

Accedit & illud *Ecclesiastici cap.* 17.: *Deus creavit de terra hominem . . . & secundum se vestivit illum virtute.* Hanc porro Virtutem, qua secundum se vestitum in sua creatione Hominem scribit Sapiens, Charitatem nonnulli Patres interpretantur.

Adstipulantur quoque Sacra Concilia; Arausicanum II. *Can.* 19.; ubi legitur: *Natura humana, etiamsi in illa integritate, in qua est condita, permaneret, nullo modo se ipsam, Creatore suo non adjuvante, servaret. Unde cum sine Dei Gratia salutem non possit custodire, quam accepit, quomodo sine Dei Gratia poterit reparare quod perdidit?* Quo ex Canone perspicue videas, Naturam Humanam in integritate conditam esse, & ea quidem, quæ ex Dei Gratia sobolescat.

Nec vero minus explicate Concilium Tridentinum *Sess.* 5. *in Decreto de peccato Originali Can.* 1.: *Si quis non confitetur, primum Hominem Adam, cum mandatum Dei in Paradiso fuisset transgressus, statim Sanctitatem, & Justitiam, in qua constitutus fuerat, amisisse . . . anathema sit.* En hominem in Sanctitate, & Justitia constitutum. Nemo enim tunc temporis inficiabatur, Adamum, antequam peccaret, fuisse Gratia Sanctificante, & Justitia donatum, ut Concilii Patres ad illum edendum Canonem inducerentur hujusmodi errorem anathemate confixuri.

Jam Augustinum si consulamus, totus in eo Dogmate statuendo videtur esse; ut plane otiosi foret hominis in ejus colligendis Testimoniis immorari. Sic *Lib.* 14. *de Civit. Dei cap.* 11.: *fecit itaque*, inquit, *Deus . . . hominem rectum, ac per hoc Voluntatis bonæ. Non enim rectus esset, bonam non habens voluntatem. Bona igitur voluntas opus est Dei; cum ea quippe ab illo factus est homo.* Et *cap.* 27.: *ejusdem Libri*: *Primus*, inquit, *homo, qui rectus, hoc est, bonæ voluntatis creatus fuerat. In Enchiridio vero ad Laur. cap.* 104. *Quapropter etiam primum hominem Deus in ea salute, in qua conditus erat, custodire voluisset*, & cæt. Ac demum *Lib.* 12. *de Civit. Dei cap.* 9. de Angelis, quorum eadem omnino est ratio, ac de Adamo, ita distincte pronunciat: *simul in eis & condens Naturam, & largiens Gratiam.*

Ac nunquid id quæso Conditoris Majestas, & Dignitas haud postulabant? Qui profecto cum cætera omnia perfecta, ac, ut Scriptura loquitur, *valde bona* condidisset, fuorum Operum in materiæ ordine præstantissimum, nobilissimamque conditi Orbis partem ea, cujus capax erat, perfectione, ac bonitate donaturus erat: ne videlicet minus de præstantissimo omnium operum visibilium, quam de reliquis omnibus sollicitus videretur. Quidni quoque, cum Hominem ad supernæ Beatitudinis Gloriam condidisset, eum quoque ex ipsa sui conditione donis iis cumulasset, quæ obtinendæ Beatitudinis semina esse certo noverat?

Sed erit forte, qui Baji, ac Jansenii nomine nobis obtrudat: si sic est; si Adæ in Gratia Sanctificante creatio iis stat fundamentis, quæ paulo ante proferebamus, num quæso veritas hæc inter Fidei Dogmata deputanda non erit? Quid enim amplius ad Fidei Caput conficiendum desideret aliquis, quam quod Scripturæ Sacræ Testimoniis, & Sacrorum Conciliorum Definitionibus confirmatur? Sunt enim hæ Fidei nostræ Regulæ duæ, quibus Fidei Capita comprobantur.

Nugæ profecto, nugæ, eæque vanissimæ. Ut quid inter Fidei Capita computetur, satis profecto non est, si qualicumque Scripturæ, Conciliorumve Testimonio comprobetur: alias nulla foret Conclusio Theologica, quæ tanquam Fidei Dogma excipi non posset, imo deberet; cum eorum vel nulla sit, quam eruditus Theologus aliqua Scripturarum, Conciliorumve Auctoritate non muniat. Quid ergo? Ut aliquid inter Fidei Divinæ Capita numeretur, id plane necessum est, ut quæ in ejus probationem afferuntur, Testimonia Scripturarum, vel Conciliorum Asserta, aperta illa, perspicua, & nitida sint; nec in alium sensum verti commode possint: necessum est, ut, quæ

quæ proferuntur, Synodorum Auctoritates rem plane definiant, atque decernant; alias tot illa Scripturarum, ac Synodorum congesta Testimonia veritatem Theologicam probant quidem, sed Fidei Dogma neutiquam adstruunt.

Porro, ut ad Institutum accedam, quæ a me proposita sunt Scripturæ Testimonia, non usque adeo elucescunt, ut, si adsit Ingenium, in alterum prorsus sensum diverti non possint. Videamus, rogo vos. *Fecit Deus hominem rectum*, inquiebam ex *Ecclesiaste*. Bene id quidem: Adamum in Gratia Sanctificante, unde vera rectitudo sobolescit, conditum probabiliter innuit laudatum Oraculum: at non omnino demonstrat. Quid enim, si hanc rectitudinem quis intelligat moralem tantum, ac naturalem, non supernaturalem, atque ex Gratia Sanctificante derivatam? *Deus creavit de terra hominem*, addebam ex eodem Scripturæ Libro, ... *& secundum se vestivit illum virtute.* Bene id quoque: Adamum Gratia Sanctificante præditum innuit locus ille; nam & Virtutem illam Charitatem, Gratiæ Sanctificanti indivulsam, plerique Patres intelligunt: multum probabilitatis huic Sententiæ id conciliat: at non evincit omnino. Quid enim, si quis Virtutem illam moralem tantum intelligi velit? Quid etiam, si Virtutem, qua Hominem in sui creatione vestitum ait Sapiens, pro corporis robore, vel etiam Mentis prudentia quispiam accipiat? Non is forte a vero Scripturæ sensu aberraret; nam in Græco textu legitur ἐνέδυσεν quod certe Sanctificantem Gratiam minime sonat. Addebam & illud *Genes. cap.* 1.: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*; eamque similitudinem ex plurium Patrum Sententia in Gratia Sanctificante positam dicebamus. Recte profecto: at probabilitatis fines non excedit probatio hæc; cum nusquam Scriptura Sacra prodiderit, qua in re stet ea conditi Hominis cum suo Conditore similitudo; nec desint Ecclesiastici Tractatores, qui eam alio in Capite sitam existiment, quam in Sanctitate, seu Originali Justitia. Quidam enim Adamum Deo similem conditum ajunt, quod Intellectu, & Voluntate, perinde ac Deus ipse, imperfectiori licet modo, præditus esset. Alii etiam, quod Caput, & Dominus Animantium, quibus summa præerat potestate, institutus fuerit; imperiique jura cum Conditore, proportione servata, partiretur. En quo pacto ea Scripturarum Testimonia possint explicari, ac in sensum alium diverti, ut non de Gratia Sanctificante intelligi debeant: atque ita nequeunt ex iis invictæ probationes desumi.

Quæ porro ex Conciliis proferebam, positam quidem Assertionem adstruunt, atque confirmant; non tamen, ut Fidei Dogma, definiunt. Quod ut facilius intelligatur, observare operæ pretium erit cum Melchiore Cano *Lib.* 5. *cap.* 5. *ad quæst.* 4., quod, *quæ* (ejus verba sunt) *in Conciliorum, vel Pontificum Decretis vel explicandi gratia inducuntur, vel ut objectioni respondeatur, vel etiam obiter, & in transcursu præter Institutum præcipuum, de quo erat potissimum Controversia; ea non pertinent ad Fidem; hoc est, non sunt Catholicæ Fidei judicia.* Dum igitur inquit Concilium Arausicanum a me antea appellatum: *Natura Humana, etiamsi in illa integritate, in qua condita est, permaneret; nullo modo se ipsam, Creatore suo non adjuvante, servaret*; aliud supponit obiter, aliud definit. Supponit, Naturam Humanam in integritate conditam esse; definit vero, Naturam eandem, etiamsi primæva illa integritate hodie donaretur, nullo pacto in ea, nisi adjuvante Creatore suo, perseveraturam. Quod definit, Fidei Dogma reputandum est: cæterum quod supponit obiter, verum quidem æstimandum est, non tamen illico evadit Fidei Caput. Simili sensu explicari potest *Canon.* 1. *Sess.* 5. *Concil. Tridentini* a nobis paulo ante memoratus, *si quis non confitetur, primum hominem Adam, cum Mandatum Dei in Paradiso fuisset transgressus, statim Sanctitatem, & Justitiam, in qua constitutus fuerat, amisisse, . . . anathema sit.* Alterum enim supponit Tridentina Synodus, alterum definit. Supponit, Hominem in Sanctitate, & Justitia conditum esse; definit vero, eundem Hominem primum Divini Mandati transgressione Sanctitatem, atque Justitiam amisisse. Hoc ultimum Fidei Dogma est: primum veritas est a Theologis asserenda; non tamen inter Fidei Capita reputanda: aut certe, licet uti Fidei Dogma supponi debeat, Adamum Sanctitatem & Justitiam habuisse ante peccatum (alias enim eam peccando non amisisset) non tamen uti Fidei Dogma haberi debet, eam illi in sui creatione fuisse infusam. Quin etiam & illud diligentissime observandum; Tridentinam Synodum primum Hominem in Sanctitate & Justitia conditum non dixisse, sed constitutum: quæ vox profecto æquivoca est; nec idem semper, quod conditum, significat; quod ex plurimis Scripturæ locis facile evinci posset.

Nec quicquam obest, quod subdebatur in Argumento; inutilem videlicet prorsus fore Concilii Definitionem, si de prima Adæ conditione haud esset intelligendum vocabulum illud *constitutus*, propterea quod nemo hactenus fuerit, qui Gratiam Adamo concessam post suam saltem creationem antequam peccaret inficiatus sit. Non, inquam, hoc obest: Siquidem non semel contingit, Ecclesiam speciali Spiritus Sancti afflatu donatam, impulsuque motam nedum Errores obortos in antecessum, sed etiam imposterum forte emersuros prophetico veluti spiritu præoccupasse, ut Fidei Dogmata ponerentur in tuto, sartaque tecta servarentur. Licet ergo nemo hactenus inventus sit, qui Gratiam in Statu Innocentiæ Adamo datam negaverit, esse tamen potuit, vel forte esse imposterum potuisset.

Id ergo ex dictis reliquum est; factam Adami creationem in Gratia Sanctificante ex probabili, ac etiam probabiliori Sententia teneri; non ita tamen inter Fidei Capita computari.

Jam vero quid veterum Theologorum Argumenta diu morer, qui extremam in partem abeuntes Adamum e contrario in Gratia Sanctificante conditum negarunt? Sunt hæc profecto longe levissima; quibus diluendis acutiori Minerva non est opus. Opponunt scilicet imprimis D. Augustinum, qui *Lib. Quæstionum novi ac veteris Testamenti quæst.* 123. refellit eos, qui dicerent, *Adamum Spiritum Sanctum in sui creatione recepisse*. Porro, inquiunt, si Spiritum Sanctum non recepit, dum primo creatus est Adam, nec Gratiam Sanctificantem profecto eum accepisse, credendum est; cum hæc perpetuo sit Spiritui Sancto indivulsa.

At advertendum illis, qui Augustinum in medium proferunt, fuisset quam maxime, laudatum Librum Augustino falso supponi; qui non modo Augustini fœtus non est, sed nec etiam Viri Catholici: ita plane sentiunt universi Criticæ Scientiæ periti, qui id invictis Argumentis osteadunt, ut probant eruditi Benedictini in sua Parisiensi Editione, ubi inter apocripha S. Doctoris Opera Liber ille absque hæsitatione collocatur. Quapropter allatam Auctoritatem pro nihilo reputamus.

Addunt illi, primum Hominem ita Gratia Sanctificante donari debuisse, ut ea in re magnum sibi beneficium fuisse a Deo collatum de facili posset

set agnoscere. Oportuit igitur, eum nonnisi aliquanto post sui creationem Gratiæ illius compotem fieri, ut facilius perciperet, habere se Donum illud non ex propria Natura, sed ex gratuito Conditoris sui Beneficio.

At consecutio hæc falsa est. Per Fidem enim id agnoscere Adamus poterat; Gratiam scilicet Sanctificantem Naturæ Humanæ minime fuisse debitam; sed sola sibi Divina Liberalitate concessam. Imo sic potuit majorem Dei erga sese Benevolentiam arguere, quod statim sine mora tantum sibi Beneficium prorsus indebitum fuerit assequutus.

Reponunt tamen: decuit profecto, ut Homo per proprium liberi arbitrii actum, atque consensum ad Gratiam suscipiendam sese disponeret. Non ergo ipso creationis momento, sed alicujus temporis successione Gratiam recepit, dum ad eam per proprium liberi sui arbitrii actum sese disposuit. Argutiam istam exsufflat Doctor Angelicus 1. *Part. quæst.* 95. *art.* 1. *ad* 5.; ubi notat, motum liberi arbitrii, quo ad Gratiam suscipiendam sese Homo disponeret, in primo quoque suæ creationis instanti esse potuisse; cum ipse quoque sit instantaneus. Addiderim ego, minime necessum fuisse, ut primus Homo sese ad Gratiam Sanctificantem suscipiendam disponeret per actum sui liberi arbitrii; quia nullum in prima illa Gratiæ infusione meritum, neque remoræ quidem dispositionis requirebatur. Ut enim creatio Adami in naturalibus excessit communem Naturæ ordinem; cum nec natus ille fuerit, nec adoleverit, nec cæteros communes Naturæ modos servarit, sed statim perfectus Vir fuerit; ita & in supernaturalibus supergressa est conditiones cæterorum Hominum, quibus maximopere æquum est, ut sese ad Gratiam per proprii arbitrii actus disponant. Unde sicuti in aliis pluribus, ita hoc quoque in Capite diversimode de Adamo, ac de aliis hominibus pronunciandum est.

Stat ergo utrumque, quod primo assumseram, præsentis Exercitationis Caput: Adamun in Gratia Sanctificante conditum fuisse; nec tamen id inter Fidei Capita reputari debere. Proxima futura Prælectione gravissima movebitur Controversia; quonam scilicet Divinæ Gratiæ Adjutorio primus Parens indiguerit, ut in ea, quam acceperat, Sanctificante Gratia, & Originali Justitia constanter perseveraret. Lis nobis erit cum Bajo & Jansenio (quorum alterum non semel in hac, de qua agimus, Humanæ Naturæ Statuum materia hostem habere continget) pluribusque Theologis, qui Augustini Mentem hacce in re sese integre assequutos arbitrantur, ac venditant. Quænam hoc in Capite vera, solida, germanaque fuerit Sanctissimi Doctoris Sententia, ipso Divino opitulante Adjutorio, pluribus Prælectionibus ostendemus.

PRÆLECTIO II.

Divinæ Gratiæ per se, & ab intrinseco efficacis necessitas in Statu Innocentiæ ad perseverandum in accepta Justitia, secundum D. Augustini Principia demonstratur.

FEliciter admodum, & opportune contigit, Viri Theologi, ut quo tempore Christo nascente apparuit Gratia Salvatoris nostri omnibus Hominibus erudiens nos, ut Apostolus loquitur, nos ipsi Tyrones nostros de Divinæ Gratiæ Mysterio erudiendos aggrederemur. A Tractatione de Statibus Humanæ Naturæ ad Tractationem de Divina Gratia recto pergimus. Primum Hominem in Statu Innocentiæ conditum vidimus, non conditionis necessitate, vel merito, sed Beneficio Conditoris. Hunc felici eo Statu minime perseverasse notius est, quam ut a nobis probari necesse fuerit. Verum, cum in accepta Justitia perseveret nemo sine alterius actualis Gratiæ Beneficio, gravis admodum, multisque difficultatibus obsita Controversia vertitur, quonam Divinæ Gratiæ indigeret Auxilio, ut in eo Innocentiæ Statu perseveraret: num Auxilio ex sese, & ab intrinseco efficaci; aut e contra Auxilio versatili tantum; cujus videlicet efficacia, vel inefficacia ex Voluntatis consensu, vel dissensu peteretur. Non est hic nobis cum Schola Moliniana Controversia, ut nonnulli fortassis opinari possent. Cum etenim Moliniani nullam quovis in Statu, etiam Naturæ lapsæ, Gratiam ex sese, & ab intrinseco efficacem agnoscant, latius profecto patet, quæ adversus eos de Gratia efficaci lis agitatur. Cum Jansenio Yprensi Episcopo res nobis est; qui cum Gratiam ex sese, & ab intrinseco efficacem fateatur, totisque viribus adstruat in Statu Naturæ lapsæ, & Molinianos ob eam negatam Gratiæ efficaciam traducat, uti Pelagianos, dum tamen ad Naturæ innocentis Statum ventum est, nullam hujus generis efficaciam agnoscit; sed eam tantum, cujus efficacia ex Voluntatis consensu suspenditur: uno verbo in Statu Naturæ lapsæ (si Errores, in quos impegit, seponatis) Thomista est; in Statu Naturæ innocentis Molinianus; Mutato scilicet pro Humanæ Naturæ conditione Gratiæ Systemate. Unde hæc vero tam indigna mutatio? Unde hæc Metamorphosis? Dicam breviter: Thomistæ Gratiæ ex sese, & ab intrinseco efficacis necessitatem ex triplici Capite repetunt: primo, ex liberi arbitrii indifferentia, ac versatilitate activa, qua in partem alteutram hæret anceps, donec altiori Virtute in unam præ altera inclinetur; præsertim in Pietatis operibus, quæ supra Naturæ vires, & ingenitas facultates sita sunt: secundo, ex Creaturæ a Deo necessario pendentis conditione, quæ nihil ex sese boni, nisi Deo opitulante, possit: tertio, ex fauciatæ, ac vulneratæ Voluntatis infirmitate; quæ cum in privatum bonum tota propensa sit, in Deum erigi, nisi adjuta, non potest. Jansenius vero Gratiæ per se efficaci necessitatem ex hoc duntaxat ultimo Capite repetit; ex Naturæ videlicet vulneratæ, & Originali peccato corruptæ conditione; nullo autem pacto ex Voluntatis activa indifferentia, aut ex Creaturæ a Deo pendentis conditione. Quo fit, ut, cum nulla in Statu Innocentiæ Voluntatis creatæ læsio esset, nullaque corruptio, nullam in eo efficacis Gratiæ necessitatem agnoscat & in Angelis viatoribus, & in Homine primo: una enim illorum omnium ratio est. Sic dimidiatum Thomistam se præbet, dimidiatum Molinianum. Verius forte dixerim, nec Thomistam, nec Molinianum, qui neutrius Scholæ Principiis hæret, dum utramque ex parte sequi sibi putat, Exemplo illius, qui cum Senatorem habitu Monachi induisset, utriusque jacturam fecit; de quo idcirco per derisum ferebatur, *& Senatorem perdidisse, & Monachum non fecisse.*

Sed neque Jansenio singulare est illud Doctrinæ Systema. Eodem cum illo vitulo arant Theologi alii celeberrimi, S. Augustini Discipuli vulgo dicti: qui cum in cæteris omnibus Scholam Thomisticam venerentur, & colant; ab ea tamen illo in Capite deflectunt; in quo D. Thomam ab Augustino recessisse comminiscuntur.

In utrosque igitur arma convertamus. Ceterum dum de hac, aliave quacumque Controversia cum Jansenio, & aliis Augustini Discipulis nuncupatis lis nobis est, ad Augustini tribunal provocamur. Si etenim alium suarum Caussarum Judicem nesciunt,

sciunt; Augustinum unum, cæteris posthabitis Ecclesiæ Patribus, arbitrum seligunt, tanquam is unus Divinæ Gratiæ Mysteria norit, cæteri cæcutierint universi. Hunc nos Controversiæ hujusce Judicem lubenter accipimus; qui licet alios Ecclesiæ Patres non, ut illi solent, contemnamus; sed suo unumquemque pretio habeamus; Augustinum tamen præ cæteris colimus, atque Magistrum Ecclesiæ, Ducem, primumque post Apostolos Doctorem Gratiæ veneramur, & colimus.

Ad ejus ergo tribunal læti, & alacres venimus certaturi; palamque ostensuri sumus, Jansenium, quique illi studio juncti sunt, toto ostio aberrasse, dum eam Statuum differentiam commenti sunt ut diversa efficacis Gratiæ Systemata procuderent. Gratiam ex sese, & ab intrinseco efficacem secundum Augustini Principia ad Statum Innocentiæ, uti & corruptionis, pertinere, eaque re ipsa Protoparentes, & Angelos viatores indiguisse, ut in accepta Justitia permanerent, demonstrabimus. Gratiam vero versatilem, cujus efficacia ex Voluntatis nutu suspensa sit, commentum esse, ab Innocentiæ Statu seu Angelorum, seu Hominum non secus ac a corruptionis Statu repellendum. Eja nunc; & Jansenium suis ipsius retibus implicemus.

Primum, illudque potissimum Augustinianæ Doctrinæ Principium, unde Gratiæ se ipsa efficacis necessitatem in Statu Naturæ lapsæ colligit Cornelius Jansenius adversus Molinianos non semel in suis de Gratia Operibus, istud est; quod nihil in ordine supernaturali a se ipso habeat Homo, de quo in semetipso gloriari possit; nihil a semetipso habeat, ratione cujus possit sese ab altero quocumque discernere; ut tradit Augustinus passim, præsertim vero *Lib. de Præd. Sanctorum cap.* 5. Ex hoc principio colligit Jansenius, & recte colligit, egere nunc Hominem speciali quadam, & efficaci Divinæ Gratiæ Virtute. Si etenim una eademque versatili Gratia duobus Hominibus datur, cujus ope recte agendi potentiam unusquisque recipiat; horum vero unus recte agat, alter non item; quia videlicet ille suæ Voluntatis assensu versatilem Gratiam reddidit efficacem, iste suo dissensu cassam, atque inutilem fecit; is certe ab alio se discernit ex suo, non ex Gratia, quæ in utroque eadem reperiri supponitur: *Nihil autem huic sensui tam contrarium est* (inquit August. *Lib. de Præd. Sanct.* laudato *cap.* 5.) *quam de suis meritis sic quemquam gloriari, tanquam ipse sibi ea fecerit, non Gratia Dei: sed Gratia, quæ bonos discernit a malis, non quæ communis est bonis, & malis.* Si se discernit ex suo, poterit etiam gloriari de suo. En arietem, quo una cum Thomistis Molinianismum pulsat Jansenius loco multiplici.

Sed quidni quoque eodem ariete Jansenium pulsem, dum Gratiam illam versatilem ex Voluntatis nutu suspensam in Statu Innocentiæ tandem agnoscit, Gratiamque se ipsa efficacem explodit? Iisdem enim prorsus incommodis, iisdem eum retibus implicare facile est, quibus Molinianos ipse implicavit. Si etenim una, eademque Angelis stantibus, & cadentibus versatilis Gratia data est, quam alii Voluntatis assensu fecerint efficacem, ut starent; alii dissensu inefficacem fecerint, ut excíderent; illi profecto sua se Voluntate discreverunt, ac in se ipsis idcirco gloriari merito possunt. Neque vero id ratio tantum suadet, sed ex eo Principio sponte fluit. Hoc ipsum pervidit Augustinus ipse, Angelosque non a se ipsis discretos esse ab invicem, sed a Deo, constanter asseruit: jam si a Deo; igitur ope alicujus Gratiæ singularis, quæ ita esset in bonis, ut non esset in malis: Gratia enim, ut antea dicebam, quæ est communis bonis, & malis, non secernit bonos a malis. Augustini hæc verba sunt *Libr.* 11. *de Civit. Dei cap.* 19.; *Inter sanctos Angelos, & inmundos fuisse discretum, ubi dictum est:* Et divisit Deus inter lucem, & tenebras . . . . *Solus quippe ille ita discernere potuit.* Et *Lib.* 12. *cap.* 9.: *Ergo meliores* (Angeli) *a se ipsis, quam ab illo facti sunt? Absit:* quo ultimo Dicto Jansenio jugulum novo veluti telo petit. Melior enim est, qui in Justitia perseverat, quam qui simpliciter justus est. Si ergo haberent Angeli a Deo, quod justi essent; sui vero arbitrii versatilitate, (quæ Gratiam indifferentem faceret efficacem) haberent, ut re ipsa perseverarent; se ipsos meliores certe facerent, quam illos primo fecerit Deus. Unde & colligit Augustinus ibidem: *aut si non potuerunt se ipsos facere meliores, quam eos ille fecerat . . . . profecto, & bonam Voluntatem, qua meliores essent, nisi operante adjutorio Creatoris, habere non possent.* Quo vel uno totum illud Jansenii Systema funditus ruit.

Alterum Augustinianæ Doctrinæ Principium, quo Molinianos exagitat Jansenius, ut Gratiam se ipsa efficacem in Statu Naturæ lapsæ demonstret, istud est: stare scilicet penes Deum omnipotentissimam Potestatem, quæ nullius Creaturæ adversa Voluntate vinci, ac superari potest; cui volenti salvum facere nullum humanum resistit arbitrium. Sexcentis plus minus locis apud Augustinum occurrunt phrases illæ: *Libr. de Gratia Christi cap.* 24.: *legant ergo, & intelligant, intueantur atque fateantur, non lege atque doctrina insonante forinsecus, sed interna, & occulta, mirabili, ac ineffabili potestate operari Deum in cordibus hominum non solum veras revelationes, sed bonas etiam Voluntates. Lib.* 4. *ad Bonifacium cap.* 9.: *oramus ergo non solum pro nolentibus, verum etiam pro repugnantibus, & oppugnantibus. Quid ergo petimus, nisi ut fiant ex nolentibus volentes, ex repugnantibus consentientes, ex oppugnantibus amantes? Lib. de Gratia, & lib. arb. cap.* 16.: *Certum est, nos facere, cum facimus; sed ille facit ut faciamus, præbendo vires efficacissimas voluntati: & cap.* 21.: *agit omnipotens Deus in cordibus Hominum etiam motum voluntatis eorum, ut per eos agat, quod per eos agere ipse voluerit. Libr. de Prædest. SS. cap.* 8.: *hæc itaque Gratia, quæ occulte humanis cordibus Divina largitate tribuitur, a nullo duro corde respuitur: Ideo quippe tribuitur, ut cordis duritia primitus auferratur. Lib. de correp., & Gratia cap.* 14.: *cui* (Deo) *volenti salvum facere nullum Hominum resistit arbitrium.* Quibus omnibus Gratiam illam versatilem explodit Jansenius, quæ ex Voluntatis assensu suspenditur. Ac recte quidem: si etenim Deus iis duntaxat Gratiis versatilibus pulsaret Hominum Voluntates, ruerent plane quæcumque de sua illa Gratia potentissima prædicat Augustinus. At quidni etiam hæc omnia in Jansenium regeramus, dum, quam in Statu Naturæ lapsæ Gratiæ efficaciam agnoscit, a Statu Innocentiæ eliminare nititur? An enim Deus eo in Statu minus omnipotens, minus supremo pollebat imperio, ut Angelorum, & innocentum Hominum Voluntates quo vellet, quando vellet, & ubi vellet inflecteret? Ita quidem, ut a nullo duro corde ejus Gratia respueretur; ut nullum illi creatum arbitrium obsisteret; ut motum denique Voluntatis eorum operaretur. Nihil profecto valet hic, quam Jansenius comminiscitur, discretio Statuum. Primum Hominem, Angelos ipsos creaturas esse satis est, ut illud in eos imperium Deus obtineat. Novit id oculatissimus Augustinus, & ad nostrum Institutum accommodavit *in Enchirid. ad Laurentium cap.* 96.: *Neque enim,* (inquit) *ob aliud veraciter vocatur omnipotens, nisi quoniam quidquid vult potest, nec Voluntate cujuspiam Creaturæ Voluntatis Omnipotentis impeditur effectus: & cap.* 102. *ejusdem Libri: quantælibet sint Voluntates vel*

Angelorum, vel Hominum, vel bonorum, vel malorum, vel illud quod Deus, vel aliud volentes, quam Deus, Omnipotentis Voluntas semper invicta est. Frustra ergo Jansenius eam Divinæ Gratiæ efficaciam in Statu Naturæ innocentis inficiatur, si semel eam in Statu Naturæ lapsæ admittendam existimavit.

Tertium Augustinianæ Doctrinæ Principium, unde Gratiæ se ipsa efficacis Systema Jansenius eruit contra Molinianæ Scholæ Paradoxa, ex iis S. Doctoris locis desumitur, ubi ad inscrutabilia Dei Judicia refert, cur unus præ alio vocetur, cur unus præ alio trahatur. Ubique passim occurrunt illa S. Doctoris Oracula. Hinc pervulgatum illud ex *Tract. 26. in Joan. quare illum trahat, & illum non trahat, noli velle judicare, si non vis errare. Ex Lib. de dono Perseverantiæ cap. 9. Ex duobus ætate jam grandibus impiis, cur iste ita vocetur, ut vocantem sequatur, ille autem aut non vocetur, aut non ita vocetur; inscrutabilia sunt judicia Dei: & cap. 12.: Sed quare illos potius, quam illos? Iterum, atque iterum dicimus nec nos piget: O Homo tu quis es, qui respondeas Deo? Inscrutabilia sunt judicia ejus.* Ac recte quidem ex Divinorum Judiciorum abysso Gratiam illam versatilem Molinianam exterminavit Jansenius cum Thomistis. In Molinæ quippe Systemate nihil Mysterii ea in parte subodorari licet: omnia pervia, plana, explicataque sunt. Imo eo devenit Ludovicus Molina, ut Augustino petulantius insultarit, quasi qui omnia turbarit hujusce Quæstionis altitudine, atque profunditate; cum ipse novo suo invento omnia in aperto, in plano posuerit. Et certe, si Molinianæ Gratiæ Vindices audiamus, Deus versatilem Gratiam omnibus confert; illi concessam Gratiam suo assensu efficacem faciunt, & salvantur; isti dissensu suo cassam reddunt, & pereunt. Nihil hic profecto Mysterii; unde liceat exclamare cum Apostolo (non jam cum solo Augustino, quem contemnit Molina) *O altitudo divitiarum Sapientiæ, & Scientiæ Dei: quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, & investigabiles viæ ejus!* Nulla hic altitudo: res plana est: nihil hic inscrutabile, nihil incomprehensibile, quod non ipsi etiam Rustici statim sapiant. Quare certissimum est, ex ea Quæstionis ab Augustino (imo & ab ipso Gentium Doctore Paulo) positæ altitudine Jansenium cum Thomistis Gratiam versatilem feliciter oppugnasse.

Verum cur non idem ad Statum Innocentiæ primi Hominis, & Angelorum referamus contra Jansenium? Enim vero Augustinus non absimiliter inscrutabilem Quæstionem dixit, cur ex duobus Angelis unus exciderit, alter æternam felicitatem attigerit *Lib. 11. de Genesi ad lit. cap. 10. Posset etiam Deus* (inquit) *malorum voluntatem in bonam convertere; quoniam Omnipotens est. Posset plane. Cur ergo non fecit? Quia noluit. Cur noluerit, penes ipsum est.* Certe sic Jansenius incidit in foveam, quam fecit: in foveam, inquam, quam Molinæ fodit; dum suam illam versatilem Gratiam, quam lapsis hominibus negat, uti absonam, Angelis viatoribus, & primis Parentibus elargitur. Ponamus enim, duobus Angelis Gratiam illam versatilem a Deo fuisse datam, quorum unus idcirco perseverarit, quia versatilem Gratiam assensu suo reddidit efficacem; alter e contra ideo exciderit, quod illam renisu suo cassam, & inutilem fecerit; nulla quoad Angelos illos esset hujus Mysterii alta profunditas: res tota plana esset. Jansenius ergo sua illa Statuum distinctione, sua illa variorum Gratiæ Systematum positione omnia promiscue confudit; seque ipsum proprio gladio jugulavit.

Quartum Augustinianæ Doctrinæ Principium, quo versatilem Gratiam a Statu Naturæ lapsæ Jansenius eliminavit, ex iis Sanctissimi Doctoris locis desumptum est, ubi Deum asserit nobis sua Gratia conferre non solum posse, quod volumus, sed etiam velle, quod possumus; non solum bonam facultatem, sed bonam etiam voluntatem; Deum efficere non modo, ut possimus; verum etiam, ut velimus, ut agamus, ut stemus. Augustinum exscribere necesse esset, si cuncta hæc minutatim recensere vellem. Omnium instar sit, quod habet *Lib. de Gratia, & libero arbitrio cap. 17.: Quis istam, etsi parvam, dare cœperat Charitatem, nisi ille, qui præparat Voluntatem, & cooperando perficit, quod operando incœpit? Quoniam ipse, ut velimus, operatur incipiens, qui volentibus cooperatur perficiens. Propter quod ait Apostolus: certus sum, quoniam qui operari cœpit in vobis opus bonum, perficiet usque in diem Christi Jesu: Ut ergo velimus, sine nobis operatur; cum autem volumus, & sic volumus ut faciamus, nobiscum cooperatur: tamen sine illo vel operante ut velimus, vel cooperante cum volumus, ad bona pietatis opera nihil valemus.* Merito certe ex hoc Augustini Principio Gratiam versatilem Jansenius exagitavit: hæc etenim non actionis, sed possibilitatis est Gratia; qua non Deus efficit, ut operetur Homo, sed ut possit operari, si velit; suoque assensu ancipitem Gratiam determinet, & inflectat.

Sed cur non id ipsum ad primos Parentes, & Angelos viatores pari jure transferat Jansenius, ut & ab illo Statu versatilem Gratiam eliminet? Etenim Augustinum jactum illud suæ Doctrinæ fundamentum ad Adamum quoque, & Angelos extendit; quibus Deum bonam Voluntatem actualem indidisse docet, qua re ipsa operarentur, & agerent. Et *Lib. 12. de Civitat. Dei cap. 9.: si non potuerunt* (Angeli) *se ipsos facere meliores, quam eos ille fecerit . . . . profecto & bonam Voluntatem, qua meliores essent, nisi operante adjutorio Creatoris, habere non possent.* Suo itaque Adjutorio bonam in illis Voluntatem operatus est Deus, qua meliores, hoc est, perseverantes effecti sunt.

Hæc prima acie dicta voluimus, Viri Theologi, generatim tantum, & facta inter duos Status comparatione; ut ostenderemus, Jansenium minus secum consensisse, læsaque manu dispersisse, quod collegerat dextera; dum eam in Statu Innocentiæ versatilem, & ancipitem Gratiam posuit, quam magno studio a Statu Naturæ lapsæ eliminaverat adversus Molinianæ Scholæ novitates, & male consarcinata Commenta. In sequentibus statutam a nobis assertionem distinctius aggrediemur omni variorum Statuum sepolita consideratione; Jansenium que novis telis impetemus, volente Deo, cujus Gratiam vindicamus.

PRÆLECTIO III.

Gratiæ efficacis in Statu Innocentiæ necessitas luculentius evincitur.

JAnsenium Gratiam versatilem, liberique arbitrii consensui subditam in Statu Innocentiæ propugnantem mutuæ secum repugnantiæ convicimus; collatisque Augustinianæ Doctrinæ Principiis, quibus ille Gratiam se ipsa efficacem in Statu Naturæ lapsæ contra Molinianos cum Thomistica Schola defendit, luculenter, ut opinor, demonstravimus, debuisse illum hujusce Gratiæ genus ad Naturæ innocentis Statum pari ratione protendere; ne quod una manu erudite collegit, altera dispergeret. Jam ad ea pergimus Augustini loca perpendenda, ubi de Statu Naturæ innocentis Hominum, & Angelorum sermonem instituens Gratiam illam versatilem, quæ in omnibus æque esset, & pro varia liberi arbitrii affectione efficax, aut inefficax fieret, penitus exsufflavit. Ut hinc intelligat Jansenius, quam temere *Lib. 8. de Gratia Salvatoris cap. 2.* scripserit, *Gratiam efficacem ad omnes Humanæ Naturæ Status dilatatam ab Augustini sensibus esse remotissimam; & vi potius Humanæ Philosophiæ, quam Augustinianæ Theologiæ expressam, & inventam esse.*

Huic revincendæ dicacitati vel unus sufficeret Augustini locus *Lib. 12. de Civit. Dei cap. 9.*; ubi Quæstionem ex instituto movet: Cur ex Angelis in Gratia sanctificante conditis ceciderint alii, alii steterint? Unde hæc illorum tam diversa fortuna? Certe si Jansenium ea in re consuleremus, illico reponeret, utrisque æque versatilem Gratiam actualem datam esse; sed istos eam liberi arbitrii assensu efficacem fecisse, illos dissensu inefficacem: atque illos idcirco stetisse, istos cecidisse. At longe aliter Quæstionem solvit Augustinus; confugitque ad majus Divinæ Gratiæ Adjutorium stantibus Angelis datum, quam cadentibus: *Isti autem*, inquit, *qui, cum boni creati essent, tamen mali sunt mala propria voluntate, quam bona Natura non fecit, nisi cum a bono sponte defecit, ut mali caussa non sit bonum, sed defectus a bono, aut minorem acceperunt amoris Divini Gratiam, quam illi, qui in eadem perstiterunt; aut si utrique boni æqualiter creati sunt, istis mala voluntate cadentibus, illi amplius adjuti ad eam beatitudinis plenitudinem, unde se nunquam casuros certissimi fierent, pervenerunt.* Quem locum usque adeo ad Gratiæ se ipsa efficacis necessitatem in Angelis asserendam decretorium agnovit Leonardus Coquæus Augustiniani Instituti Professor, Libroruмque de Civitate Dei Commentator celeberrimus, ut de D. Augustini mente dubitari non posse fateatur.

Dubitat tamen Jansenius; imo oppositum uti certissimum habet: utque locum hunc disertissimum cavilletur, respondet, Angelos stantes majus quidem a Deo Adjutorium percepisse, Augustino judice; sed majoris Adjutorii nomine non Gratiam efficacem intellexisse, sed certam de suæ Beatitudinis perennitate notitiam. At dormitasse Jansenium oportet, dum hæc illi Responsio venit in mentem, Augustini textui palam, aperteque repugnans. Ait enim Sanctissimus Doctor, Angelos stantes amplius adjutos ad Beatitudinem pervenisse: de Adjutorio itaque loquitur, quo pervenitur ad Beatitudinem: at tantum abest, ut certa de Beatitudinis perennitate notitia Adjutorium sit, quo pervenitur ad Beatitudinem; quin potius nonnisi jam adepta Beatitudine haberi potest; Beatitudinisque jam possessæ corollarium est. Prius enim est, quempiam esse beatum, quam certo scire, se de sua Beatitudine numquam esse casurum.

Eadem observatione præcluditur suffugium alterum a Viro eruditissimo, quem etiam impense colo, non ita pridem excogitatum, edito nuper Opusculo de mente D. Augustini; majus scilicet Auxilium, quo Angelos stantes præ aliis instructos asserit Augustinus, nihil esse aliud, quam *Lumen Gloriæ*, quo in præmium perseverantiæ perfusi sunt. Minime vero. De eo etenim, uti dixi, Adjutorio loquitur Augustinus, quo pervenitur ad Beatitudinem; at Lumen Gloriæ Adjutorium non est, quo ad Beatitudinem pervenitur; sed cum ipsa Beatitudine possidetur; estque ipsius Beatitudinis pars longe maxima. At hoc, quod non habetur, nisi in termino, medium non est, quo pervenitur ad terminum: Lumen autem Gloriæ non habetur, nisi in termino, seu in Gloria: quomodo ergo medium esset, seu Adjutorium, quo pervenitur ad Gloriam? Addam etiam, ex toto Augustini contextu perspectum esse, loqui illum de Angelis bonis, & malis, quales erant in via: & investigare, quid illi præ istis habuerint, ut *in bona voluntate persisterent.* Quare dum ultimo pronunciat, fuisse illos *magis adjutos*, Adjutorium intelligit datum illis in via, non Lumen Gloriæ, quod nonnisi in Patria obtinetur: multo minus certam illam de Beatitudinis perennitate notitiam intelligit, a Jansenio venditatam, quæ nec viæ, nec Patriæ Adjutorium dici potest.

Quare iis relictis diverticulis, Alii subtilius quidpiam excogitasse sibi putant, ut probent, Augustinum majus quidem Adjutorium in Angelis stantibus, quam cadentibus agnovisse; at non idcirco efficax, sed majus duntaxat intra lineam Adjutorii indifferentis, atque versatilis. At nec illi quidem Difficultatem elidunt, quanquam Auxilia indifferentia, ac versatilia aliis alia majora dici possint. Augustinus enim non modo Angelos stantes magis adjutos fuisse pronunciat; verum etiam majus illud Adjutorium tanquam certam caussam affignat, cur ii præ aliis *in bona Voluntate perstiterint.* At pone mihi qualecumque libuerit Adjutorium indifferens, atque versatile; ex quo tamen indifferens supponitur, atque versatile, certa boni operis caussa esse non potest; cum ab agente indifferenti, ut indifferens est, actum prodire impossibile sit. Stat ergo inconcussum illud D. Augustini Testimonium.

Accedunt secunda in ordine Sancti Doctoris locupletissima Testimonia, quibus primi Hominis perseverantiam non liberi arbitrii facultati, quæ versatilem, & ancipitem Gratiam fixerit, ac determinarit, adscribit; sed Adjutorio Creatoris: Sic *Lib. de novo Cant. cap. 8.: quid enim valeat liberum arbitrium non adjutum, in ipso Adam demonstratum est. Ad malum sufficit sibi; ad bonum non, nisi adjuvetur a Deo.* Quo ex loco duo colligo, quibus Jansenii Systema funditus evertitur: primum; defuisse Adamo aliquod Adjutorium, quo necessario erat adjuvandus, ut perseveraret in bono: *quid valeat*, (inquit Augustinus) *liberum arbitrium non adjutum, in Adam demonstratum est.* At non illi profecto defuit Gratia illa versatilis; Gratia illa, quam Scholasticis sufficientem appellare lubet, *Auxilium sine quo*: erat ergo Adæ, ut perseveraret in bono, necessarium Adjutorium aliud. Quid porro illud, nisi efficax? In genere, quippe Adjutorii actualis præter efficax, & sufficiens nullum aliud est hactenus excogitatum. Alterum quod ex illo Augustini Testimonio colligo, istud est; Adamum, tametsi in Justitia Originali conditum, ad malum sibi satis fuisse, ad bonum minime, nisi Dei Adjutorio juvaretur. Erat igitur adjuvandus Adamus novo quodam Auxilio, ultra illud, quod ipsi continuo præsto erat. Si vero egebat, profecto efficaci egebat: ultra enim Auxilium sufficiens, ac versatile, nonnisi efficax poni potest. Atque hoc ipsum est, quod distinctius, & apertius expressit SS. Doctor *in Enchiridio ad Laurentium cap. 106.*: *Homo in Paradiso ad se occidendum relinquendo Justitiam idoneus erat per voluntatem, ut autem ab eo tenereturia Justitiæ, parum erat velle, nisi ille, qui eum fecerat, adjuvaret*; utique novo Auxilio ultra illud, quo jam instructus Adamus supponebatur. Unde cum *Lib. 14. de Civit. Dei cap. 27.* docuisset, Adamum victum fuisse a Diabolo, quia de Dei Adjutorio confidere noluit, statim addidit: *quamvis & ipsum fidere de Adjutorio Dei non quidem posset sine Adjutorio Dei*: ut intelligamus, usum ipsum Gratiæ in Homine primo fuisse ex Gratia; nullamque

que idcirco in innocentiæ Statu Gratiæ indifferentiam, ac versatilitatem extitisse, quæ ingenita liberi arbitrii facultate determinanda esset: sic etenim bonus usus Gratiæ non a Gratia esset, sed a libero arbitrio Gratiæ versatilitatem, atque indifferentiam determinante, uti Jansenius ipse fatetur.

Facit & ad hoc Institutum præclara ejusdem D. Augustini Sententia *Epist.* 186. *ad Paulinum cap.* 11. quam etiam Concilii II. Arausicani Patres *in Canonem* 19. transfuderunt: *Natura Humana* (inquit) *etiamsi in illa integritate, in qua condita est, permaneret, nullo modo se ipsam Creatore suo non adjuvante servaret. Cum igitur sine Dei Gratia salutem non possit custodire, quam accepit, quomodo sine Dei Gratia potest reparare, quam perdidit?* Certe probat eo loci D. Augustinus adversus Semipelagianos Argumento veluti a minori ad majus, Hominem sine Dei Gratia reparare modo non posse, quod perdidit, quia sine Dei Gratia custodire non potuit, quod in Statu Innocentiæ olim acceperat: ejusdem ergo Gratiæ necessitatem utroque in Statu agnoscit quantum ad efficaciam, alias Argumentum ex ea Statuum comparatione petitum frivolum esset. Jansenius porro Gratiam se ipsa efficacem ad reparandam nunc Innocentiam amissam usque adeo necessariam agnoscit, ut Molinianos, qui id perfracte negant, uti Semipelagianos aperte traducat. Eamdem ergo Adamo necessariam fateri debet, si vult Augustinianus haberi, ut Innocentiam, in qua conditus fuerat, custodiret.

Et vero, si Augustinus nonnisi versatilem Gratiam in Statu Innocentiæ agnovisset, tantum abest, ut hoc illius Argumento pressi fuissent Semipelagiani, ut reparationis Gratiam efficacem in nobis agnoscerent, quin potius illud idem Argumentum in Augustinum retorsissent in hunc ferme modum: Eadem, te ipso judice, desideratur Gratia, ut Homo possit modo reparare, quod perdidit, quæ in Adamo desiderabatur, ut posset servare, quod acceperat: at ut posset ille servare, quod acceperat, nonnisi Gratia versatilis, liberoque arbitrio subdita desiderabatur: igitur & hæc sola desideratur modo, ut possit Homo reparare, quod perdidit. Quo vel uno totam Augustini Doctrinam ab imo suffodisset. At stat, æternumque stabit Augustini in Semipelagianos Argumentum; alteri videlicet, quod defendo, Principio nixum; Gratiæ nimirum efficacis in Statu Innocentiæ necessitati.

Novit id profecto D. Fulgentius S. Augustini Discipulus, ejusque Doctrinæ admirator, & hæres *Lib.* 2. *ad Thrasimundum Regem cap.* 3. Quæstionem enim instituens, quænam Gratia bono Angelo necessaria esset, ne caderet, eamdem illi necessariam fuisse respondet, qualis est Homini lapso necessaria, ut surgat: *Non alia* (inquit) Gratia *stantem Angelum a ruina potuit custodire, nisi illa, quæ lapsum Hominem post ruinam potuit reparare. Una est in utroque Gratia operata, in hoc, ut surgeret; in illo, ne caderet; in illo ne vulneraretur; in isto, ut sanaretur. Ab hoc infirmitatem repulit, illum infirmari non sinit. Illius esca, istius medicina.* Efficacem itaque Gratiam utroque in Statu novit eximius Augustini Discipulus; eo tantum inter utrumque Statum discrimine posito; quod Angelo, & Homini sano Gratia cibus esset, sauciato medicina. Nec immerito: demus enim hic duos Homines; ægrum unum, sanum alterum; ambobus vero necessitas incumbat in locum præruptum ascendendi: Utrique scala opus erit, ut ascendat; nempe ob ingenitam corporis gravitatem, quod sursum ferri per sese non potest. Ægro tamen ultra scalæ subsidium medicina erit opus, ut prius sanetur, quam pedes scalæ admoveat. Non absimili plane forte Gratia efficaci quovis in Statu eget Homo, vel ob id unum, quod Pietatis, ac Sanctitatis opus Naturæ (qualiscumque illa sit) facultates excedat; tametsi novo insuper titulo Gratia egeat Homo læsus, ut sauciatæ Voluntatis infirmitas reparetur.

Expressit id erudite Doctor Angelicus, (quem Augustinum contractum appellat Cornelius Jansenius) 1. 2. *quæst.* 109. *art.* 2.: *sic igitur* (inquit) *virtute gratuita superaddita virtuti Naturæ indiget homo in statu Naturæ integræ quantum ad unum; idest ad operandum, & volendum bonum supernaturale: sed in statu naturæ corruptæ, quantum ad duo scilicet, ut sanetur, & ulterius, ut bonum supernaturalis virtutis operetur, quod est meritorium. Ulterius autem in utroque statu indiget Homo auxilio Divino, ut ab ipso moveatur ad bene agendum.* Quæ si Jansenius paulo attentius observasset, non omnia promiscue confudisset; nec efficacis Gratiæ necessitatem ex sola Humanæ Naturæ corruptione repetendam existimasset.

Quantum ea parte cespitarit Jansenius, demonstrare hic nostrarum omnino partium existimamus; tametsi ex iis, quæ hactenus a nobis posita sunt, Augustinianæ Doctrinæ Fundamentis colligi satis possit, quantum is eo in Capite infeliciter calculum ponat.

Enimvero, tametsi D. Augustinus in confutandis Pelagianis totus intentus ad Humanæ Naturæ corruptionem confugiat sæpe numero, ut victricis Gratiæ necessitatem ostendat; ejus tamen necessitatem ex alio etiam Capite reperi posse, satis superque significavit iis in locis, ubi efficacissimam, omnipotentissimamque in flectendis Hominum Voluntatibus Dei Virtutem agnovit in ipsis etiam naturalis ordinis operationibus; ut supremum Dei in Creaturas, quascumque Dominium tueretur. Quocirca decretorium plane est, quod habet Sanctissimus Doctor *Lib. de Gratia, & lib. arb. cap.* 20. *Scriptura Divina, si diligenter inspiciatur, ostendit, non solum bonas Hominum Voluntates, quas ipse facit ex malis, & a se factas bonas in actus bonos, & in æternam dirigit vitam; verum etiam illas, quæ conservant sæculi creaturam, ita esse in Dei potestate, ut eas quo voluerit, quando voluerit, faciat inclinari.* Pariter *cap.* 21. *ejusdem Libri: agit Omnipotens in cordibus Hominum etiam motum Voluntatis eorum: ut per eos agat quod per eos agere ipse voluerit, qui omnino injuste aliquid velle non novit.* Explicatius vero *Lib.* 1. *Retract. cap.* 9.: *quia omnia bona, & magna, & media, & minima ex Deo sunt; sequitur, ut ex Deo sit etiam bonus usus liberæ Voluntatis.* Quo vel uno & Molinæ, & Jansenio jugulum petit; qui & motum ipsum, & bonum usum liberæ Voluntatis a Deo non esse fabulantur: ille quidem quocumque in Statu, iste in Statu saltem Innocentiæ primi Hominis, & Angelorum.

Neque vero id affirmare, satis visum est Augustino: hoc ipsum quoque luculentissimis Scripturarum Exemplis demonstravit; quæ cum naturalis ordinis omnino sint, nemo inde non intelliget, Augustinum Divinæ Motionis efficaciam ad naturalem etiam ordinem protendisse; adeoque potiori longe titulo ad actus supernaturales Hominis innocentis, & Angelorum. Primum ex Electione Saulis in Regem petitum est, de qua multa habet *Lib. de Correptione & Gratia cap.* 14.: in qua quidem manifestum fuisse ait supremum Dei in Hominum Voluntates Imperium: *Non est itaque dubitandum* (inquit) *Voluntati Dei, quæ in Cælo, & in Terra omnia quæcumque voluit fecit, & qui etiam illa, quæ futura sunt fecit, Humanas Voluntates non posse resistere, quominus faciat ipse, quod vult: quandoquidem etiam de ipsis Hominum Voluntatibus, quod vult, cum vult, facit:* Et post pauca, de facta Saulis in Regem electione sermonem habens, *hoc non fecit*, inquit, *nisi per ipsorum Hominum Voluntates, sine dubio habens humanorum cordium, quo placeret, inclinandorum omnipotentissimam Potestatem.*

Alterum ex Davidis pariter in Regem Electione desumptum est: de qua S. Doctor paulo infra quæstionem instituit: *adduxit* (inquit) *istos, ut eum Regem constituerent. Et quomodo adduxit? Numquid corporalibus ullis vinculis alligavit? Intus egit, corda tenuit, corda movit, eosque Voluntatibus eorum, quas ipse in illis operatus est, traxit. . . . Cum voluerit Reges in terra Deus constituere, magis habet in potestate Voluntates Hominum, quam ipsi suas.* Jam si Deus magis in Potestate sua voluntates hominum habet, quam ipsi suas, in actibus etiam mere civilibus, certe motiones suas, ex ipsorum Voluntate minime suspendit; nec illos versatilibus motionibus agit, quas ipsi sponte sua, quam in partem maluerint, flectant, atque determinent. Quanto magis ergo in actibus supernaturalibus Naturæ etiam innocentis?

Sed nec satis observavit Jansenius, quæ secum ferat incommoda sua illa variorum Statuum distinctio, ut efficacis Gratiæ necessitatem ab Innocentiæ Statu eliminaret. Enimvero, si efficaciæ Divinæ Gratiæ necessitas ex Naturæ duntaxat corruptione petenda venit; nulla in Christo, nulla in Virgine Deipara Gratia efficax agnoscenda erit, cum Christus nullam Naturæ corruptionem senserit; Originale peccatum plane nullum; nullum Maria peccati fomitem experta sit, ex quo in utero Matris ligatus illi fuit, & in Conceptione Verbi Divini penitus extinctus. Sola igitur in illis versatilis Gratia dabitur; sola, inquam, ut loquitur Jansenius, Gratia Conditoris, non Gratia Salvatoris. Illorum opera bona lumine Scientiæ Mediæ explorabuntur a Deo, non in Decreto efficaci prædestinabuntur: sunt enim hæc necessaria hujus Hypothesis consectaria. Quæ tamen Jansenio usque adeo absurda videntur, ut Molinam ob excitatam præsertim e cineribus Scientiam Mediam Hæreticis Semipelagianis connumerare non vereatur.

Plura ex Angelico Doctore proferre fas fuerit, nisi id otiosi penitus esset Hominis; quandoquidem adversum sibi in eo Capite Doctorem Angelicum Jansenius usque adeo profitetur, ut ex eo potissimum Augustinianæ, & Thomisticæ Doctrinæ discrimen petat. Quare & nobis Institutum unicum fuit, cumulatissime, & efficacissime demonstrare, quam præposterum Augustini sensum exceperit, ut suum illud Systema procuderet, qui sese adeo versatum in Augustini Doctrina gloriabatur.

Tempus est ut Jansenium Theologicis rationibus exagitemus. At, ut est illud magnæ molis opus, in alteram Exercitationem Academicam mittimus perficiendum.

PRÆLECTIO IV.

Efficacis Gratiæ necessitas in Statu Innocentiæ rationibus Theologicis comprobatur.

Jansenium D. Augustini, quem unum sibi Patronum assumpserat, Auctoritate jam satis, ut opinor, exagitatum, Theologica etiam ratione pulsandum impræsentiarum aggredimur. Theologica, inquam, ratione, non Philosophica. Absit enim, ut eorum vitio laboremus, qui cum Theologiam ex Officii, ac Muneris debito tradendam sibi sumpserint, spinis, ac vepretis philosophicis perpetuo hærent: quidquid probandum habent, ex Philosophiæ Institutionibus repetunt; quidquid decernunt, ad Philosophiæ calculos revocant; quidquid argumentantur, ad Philosophiæ quisquilias per fas nefasque traducunt: ut vix illos dimidiatos Theologos appellaveris. Ergo ne Theologia nostra intra Philosophiæ cancellos perpetuo continebitur, ut ultra nunquam excurrat? Ita ne iniquis humanæ Rationis spatiis concludetur, ut suis ipsa juribus non fruatur? Absit. Neque tamen Philosophiam aspernamur, aut flocci facimus, sed suum volumus Philosophiæ modum, tempus, limites, ultra quos excurrere minus deceat. Philosophiam in Ecclesia, uti Agar ancillam in domo Abrahæ, Theologiam, uti Saram dominam suspicimus. Agaris amplexibus aliquandiu delectatus est Abraham; donec scilicet Sara pareret: at ubi Sara peperit fructum suum, Agarem ejecit e Domo, dicente Scriptura, ut ait Apostolus *ad Galath. cap.* 4.: *Ejice Ancillam, & filium ejus. Non enim hæres erit filius ancillæ cum filio liberæ.* Philosophiæ ergo, ut Ancillæ Agaris, amplexibus fruantur Litterarum Studiosi, bene est: sed justo tempore; donec videlicet Sara, hoc est Theologia, sinum explicet, pariatque fructum. At ubi hæc suos partus effudit, sepositis Philosophiæ Argumentis, altiora proferre necesse est, si volumus esse Theologi, ut debemus.

Missis ergo Philosophiæ Momentis, quibus creatæ cujuslibet Voluntatis determinationem nonnisi ex prævia, & efficaci Motione oriri posse demonstrant Thomistæ Nostrates in Libro de caussis, quibus assentio ego quam lubentissime, ad ea Momenta me revoco, quæ Theologici Instituti propria sunt; ut demonstrem, Adamum in Statu Innocentiæ, & Angelos in Statu Viæ Gratia se ipsa efficaci eguisse, ut in accepta Justitia perseverarent; Gratiamque versatilem libero arbitrio subditam, quæ pro recipientis assensu, atque dissensu efficax, aut inefficax fiat, a Statu etiam Innocentiæ eliminandam omnino esse.

Primum ex Orationis necessitate repeto. Demus enim Jansenii Hypothesim; vacat omnis in Adamo orandi necessitas. Erat siquidem primus Homo, si Jansenio quidem credimus, Gratia illa versatili plane instructus, quacum perseveraturus erat, modo illam liberi arbitrii assensu redderet efficacem: nihil ultra a Deo, ut perseveraret, expectandum illi erat; totumque jam ex liberi arbitrii sui ingenita consecutione pendebat. Ut quid ergo Deum oraffet, ut ab illo perseverantiæ Gratiam impetraret? *Nam quid stultius, quam orare ut facias, quod in potestate habeas;* ajebat alias Augustinus *Lib. de Natura, & Gratia cap.* 18.

Non absimili Argumento Pelagianos exagitavit Augustinus, ut ostenderet, conversionem ad Fidem ex Dei Gratia pendere *Lib. de Prædestinatione Sanct. cap.* 19. inquiens: *Quid est, quod hinc Deo gratias agit?* (Apostolus) *Nempe vanum est, atque inane, si cui gratias agit, hoc ipse non fecit.*

Sed

Sed quia hoc vanum, & inane non est, profecto Deus, cui de hoc opere gratias agit, ipse fecit. Et *Epist. 217. ad Vitalem cap. 2.: inaniter igitur, & perfunctorie potius, quam veraciter pro eis . . . Deo fundimus preces, si ad ejus non pertinet Gratiam convertere ad Fidem suam ipsi Fidei contrarias Hominum voluntates . . . . Prorsus non oramus Deum, sed oraro nos fingimus, si nos ipsos, non illum, credimus facere quod oramus. Prorsus non gratias Deo agimus, sed nos agere fingimus, si unde illi gratias agimus, ipsum facere non putamus.*

Quid ergo? An forte reponet Jansenius, Adamum Oratione non eguisse, ut Diaboli tentatoris vitaret insidias, utque in accepta Justitia perseveraret? Id si dicat, ipsum etiam Naturæ sensum exuit. Orandi quippe Lex naturalis omnino est, ad omnem idcirco Statum attinens, ut Dei supremum in nos Imperium agnoscamus, quod usque adeo certum est, ut Gelasius I. Summus Pontifex *in Libello adversus Hæresim Pelagianam* ex eo præsertim ortum Adæ peccatum dicat, quod existimarit, se post acceptam a Deo primæ felicitatis Gratiam nihil ultra Dei ope eguisse, sed sibi jam potuisse sufficere; idcirco nec ad Deum Oratione confugisse, ut Gratiam sibi necessariam efflagitaret: quo nihil, ut arbitror, luculentius proferri potest ad Jansenianam Hypothesim jugulandam: *hinc illa primæ conditionis integritas, dum ita de se fidit, tanquam ipso, qui condiderat, non egeret, nec de perceptis agit gratias . . . . nec de conservandis, quæ sumpserat, poscit auxilium . . . facile sine præsidio Creatoris patuit Deceptoris insidiis.* Si tamen Jansenio credimus, nulla alia Gratia egebat Adam; nullo novo ad conservanda, quæ sumpserat, egebat Auxilio; nullum demum ei defuit præsidium Creatoris, ne pateret insidiis Deceptoris; cum Gratia illa versatili, quam solam ei necessariam comminiscitur, nunquam fuerit destituta. Adeo est ille Gelasii Summi Pontificis Definitioni contrarius.

Alterum, quod huic admodum affine est, ex gratiarum Actione repeto fundamentum. Ponamus enim, quod Jansenii Systema statuit, Angelos seu stantes, seu cadentes eadem versatili Gratia fuisse donatos; sed illos eam liberi arbitrii assensu efficacem fecisse, ut starent; istos inefficacem, ut caderent; majores Deo gratias referre Angelus Sanctus non deberet, Deo fruens, quam Angelus malus æternis ignibus damnatus: de perceptis enim gratias agimus: at nil plus bonus, quam malus Angelus percepisset in Hypothesi Jansenianæ; cum acceptæ Gratiæ versatili, utrique perinde communi, suum ille consensum nullius novæ Gratiæ ope, sed ex ipsa Naturæ motione addidisset. Eo recidunt aurea Augustini verba *Epist. 217. ad Vitalem cap. 2. non gratias Deo agimus, sed nos agere fingimus, si unde illi gratias agimus, ipsum facere non putamus.*

Quid ad hæc Augustini Pseudodiscipuli? Num forte reponent, Angelos bonos non quidem de nova specialique Gratia, quæ in illis nulla fuit, sed de hac ipsa sua liberi arbitrii facultate & sanitate, quæ Gratiam versatilem reddere posset efficacem, grates Deo agere debuisse? Bene est: at cum ea liberi arbitrii facultas cadentibus æque, ac stantibus Angelis communis esset, stat idem Argumenti robur; majores nimirum Deo grates rependere non debuisse stantes Angelos, quam cadentes in Hypothesi Jansenianæ. Sed & illud minime hic omittendum; idem scilicet quondam olim Pelagianorum effugium fuisse, dum ab Augustino premerentur, quod omnia Dei Gratiæ furriperent, ut libero arbitrio largirentur. Reponebant siquidem festivi homines, liberum arbitrium quoddam esse Gratiæ genus. Nec animadvertebant imprudentes, quod nec satis in hacce Controversia Jansenius animadvertit; liberum arbitrium Auctoris Naturæ beneficium esse, non Gratiæ; eaque idcirco Auctori Gratiæ furripi, quæ in ingenitas liberi arbitrii vires refunduntur.

Quid ergo? Reponet ne forte Jansenius, stantes Angelos tametsi in Auxiliis actualibus versatilibus Angelis cadentibus pares, majores tamen Deo gratias reddere debuisse, quod habitualem Gratiam sanctificantem majorem a Deo recepissent? At id tam falsum est, quam quod maxime. Cum enim ex omnibus Angelorum Ordinibus ceciderint aliqui; iique sanctificantem Gratiam habitualem ab initio ita sint consecuti secundum quantitatem donorum naturalium, ut perfectioribus Angelis in Natura major sanctificationis Gratia data sit; perspectum est, cadentium Angelorum aliquos majorem sanctificationis Gratiam, quam plerosque ex stantibus, recepisse.

Tertium ex virtute Humilitatis desumptum est, Est enim illud Principium inconcussum, quod non modo tradit Apostolus, sed ex ipsis intimis Religionis sensibus notum est; nihil a se ipsa Creaturam habere posse, præsertim in ordine supernaturali, de quo in se ipsa, non in Domino glorietur. Jam inquio; ponamus hic duos Angelos, quales nobis Janseniana Hypothesis fingit, Gratia versatili æque instructos; quorum alter Gratiam liberi arbitrii consensu fecerit efficacem, ut staret; alter dissensu inefficacem, ut caderet: habebit ille unde in se ipso glorietur præ altero; in se ipso, inquam; cum a se ipso (ab innata scilicet liberi arbitrii facultate) habuerit, quod Gratiam redderet efficacem, ut staret.

Respondet Jansenius, istum sua in Hypothesi ita se ipso gloriari non posse præ alio, quia non discernitur ab altero sine Gratia. At hæc mera æquivocatio est. Quanquam enim, qui Gratiam indifferentem suo consensu, & absque ope novi Auxilii reddidit efficacem, non distinguatur ab alio sine Gratia, non tamen distinguitur ab alio per Gratiam. Gratia enim versatilis, quæ est communis bono & malo, non distinguit bonum a malo; distinguit naturalis Libertatis assensus, qui ita in bono est, ut non supponatur in malo. Vultis, rem aperiamus Exemplo? Dabo facile. Demus duos milites, quos ense æqualiter munierit Imperator: unus ingenita dexteritate ense optime usus de hoste triumphet; alter ignavia torpens, nec ense satis uti valens ab hoste vincatur: an non, amabo, qui vicit, gloriari præ altero poterit, a quo sese tanta cum gloria discrevit? Bene profecto: attamen hic non sine gladio se discernit. Quorsum ergo gloriari præ alio potest? Quia videlicet qui non se discernit sine gladio, gladio tamen, ut ita dixerim, otioso non se discernit, sed se discernit superaddita dexteritate, qua gladium movit: qui enim generoso, & ignavo communis gladius fuit, generosum ab ignavo minime discernit, sed dexteritas ipsa, qua gladius exercitus est. Id ipsum de Gratia versatili dicas, & Jansenii figmentum experieris.

Quartum sic efformo: Impietatis genus est velle quasi cum Deo componere: meriti partem dare illi, partem sibi sumere; imo minorem Deo adscribere, sibi majorem. Id enim nec Ratio patitur, nec Religio. Jam si valet Hypothesis Jansenianæ, componit Angelus, innocensque Homo cum Deo; perseverandi scilicet possibilitatem Deo acceptam refert, a quo videlicet Gratiam versatilem, ut perseverare possit, obtinuit; actualem vero perseverantiam sibi vindicat, qui addito consensu Gratiam indifferentem, ut re ipsa perseveraret, determinavit, ac efficacem reddidit ingenita sibi Naturæ virtute, non superaddita ex Gratia facultate. Imo cum longe melius sit re ipsa perseverare, quam posse duntaxat perseverare, meliorem profecto partem sibi sumit, qui actualem perseverantiam sibi, suisque viribus tribuit; solamque perseverandi possibilitatem Divinæ Gratiæ adscribit.

Quidquid ad hæc Jansenius reposuerit, hoc ipsum Moliniani Jansenio reponent, dum illos istiusmodi Argumento exagitat in Statu Naturæ lapsæ ad Gratiam Molinianam profligandam. Si quam enim ille viam arripit, ut laqueum effugiat, hanc & illi pari jure arripient, ut evadant. Quid etenim? An forte, ut actualem perseverantiam in sua duorum Angelorum Hypothesi Deo adscribat, Jansenius respondebit, Deum Angelo perseveranti liberum arbitrium tribuisse, ut Gratiam versatilem efficacem reddere posset? Sed & id in Hypothesi duorum Hominum in Statu Naturæ lapsæ Moliniani reponent; nam & illis liberum arbitrium a Deo concessum est. An Gratiam habitualem stanti Angelo concessam dicet? At & illam Homini lapso in Justitia constituto datam etiam Moliniani respondebunt. An Angelo datum inquiet Auxilium sufficiens? Hoc idem & Homini post lapsum datum esse Molina concedit. An tandem datam illi Gratiam indifferentem iis in circumstantiis, in quibus positum præviderat consensurum Gratiæ, atque idcirco perseveraturum? Verum ut hoc ipsum de lapsis Hominibus affirmaret, Scientiam mediam excogitavit Molina. Sic ut perspicuum omnino sit, nihil a Jansenio obtrudi posse, ut hujusce Difficultatis laqueum effugiat, quod & in ipsum retorquere Moliniani non possint, dum ab illo exagitantur in eorum Gratiæ versatilis Hypothesi in Statu Naturæ lapsæ.

Ultimum repeto ex efficacia Divinorum Decretorum Prædestinationis, & Scientiæ Dei, juxta Jansenii Principia; quæ is cum Schola Thomistica, seclusis erroribus, communia habet. Divinæ Voluntatis Decreta, si Jansenio credimus, se ipsis efficacia sunt: Prædestinatio omnium meritorum notitiam antevertit: Scientia Dei Caussa rerum est; futuraque ideo sunt, quia novit Deus, non e contra ideo novit, quia futura sunt: nihil in his Principiis statuendis Jansenius a Thomistica Schola diffidet. Jam si, quod de Angelorum, & primorum Parentum Gratia in Statu Innocentiæ fabulatur, verum est, ruunt funditus Fundamenta hæc. Ruit imprimis Divinorum Decretorum efficacia. Quomodo enim se ipsis efficacia erunt Decreta Dei, si Gratia, qua sua executioni Decreta mandat, efficax ipsa non est? Ruit gratuita Prædestinatio in Angelis. Quomodo enim Angelos ante omnia prævisa merita Deus eliget, si subinde non habet Deus conferendorum meritorum absolutam potestatem, sed ab illorum duntaxat assensu pendentem? Ruit caussalitas Scientiæ Dei. Non enim ideo futurus erit boni Angeli consensus, quia scitur a Deo; sed e contra ideo scitur, quia futurus erit; cum consensum Deus ipse non operetur in Angelo Gratia illa indifferenti, sed illum potius expectet. Jam si hæc omnia ruunt in Hypothesi Jansenianæ, Scientiam Mediam in Deo admittere necesse erit, cujus lumine Angelorum bonorum futurum consensum exploraverit: Scientiam vero Mediam nil minus Jansenius execratur, quam purum putumque Semipelagianismum; ac veluti Virgilianum illud

Monstrum horrendum, informe; ingens, cui lumen ademptum.

Næ itaque imprudentes Jansenianí, qui, quod una manu contra Molinianos ædificant, altera subruunt. Sunt qui id vehementius stupeant: Ego minus. Est enim hæc novorum Systematum fabricatoribus Sors, ut inconsequenter ad posita alibi Principia ratiocinentur; id ita providente Deo, ut mentiatur iniquitas sibi. Neque vero id solum in isto fabricando Dogmate manifestum fecit Cornelius Jansenius; sed & in ipso judicio, quod de Divi Thomæ Sententia tulit. Is enim D. Thomæ Systema, quo Gratiam efficacem ad omnes humanæ Naturæ Status extendit, ab Augustini sensibus remotissimum dicit *Lib. 8. de Gratia Salvatoris cap. 2.*; & vi potius humanæ Philosophiæ, quam Augustinianæ Theologiæ expressum: cum tamen *in Libro Proemiali cap. 22.* sui velut oblitus istud de D. Thoma judicium tulerit, ære (si Jansenii non esset) utique incidi dignum: *Quidquid veræ Theologiæ in Scholastica S. Thomæ continetur, usque ad ipsorum Articulorum fundamenta, ex Augustino ita mutuatum est; ut quemadmodum novum Testamentum nihil aliud est, quam vetus revelatum, & Augustini Doctrina de Gratia Dei nihil præter Fidei Principia in suas deducta Conclusiones; ita S. Thomæ Summa, ubi Theologiam tradit, pro magna parte nihil sit aliud, nisi Augustinus contractus, certaque proportione naturalibus Principiis alligatus.* Ita plane de D. Thoma Jansenius, qui nisi sui tandem oblitus esset, nunquam D. Thomam longe ab Augustino in ista gravissima Controversia sensisse pronunciasset.

Jam quid ipse ex Augustino proferat, ut id obtrudat, sequenti Exercitatione expendemus.

PRÆLECTIO V.

Jansenii Momentum adversus Gratiæ per se & ab intrinseco efficacis necessitatem in Statu Innocentiæ ab Augustino desumptum pro virili proponitur, solutione in subsequentem Prælectionem remissa.

TAmetsi Gratiæ se ipsa efficacis necessitatem in Homine primo, & Angelis ex intimis Augustinianæ Doctrinæ Principiis probaverimus; ut apud æquos Æstimatores suboriri dubitatio nulla possit; scrupulus nihilominus supereft, isque gravissimus, quem eximere operæ pretium est, ne qua forte nubecula veritatem obnubilet. In hoc uno totam adversæ Sententiæ vim posuit Cornelius Jansenius: hoc uno scuto tectum se satis existimavit adversus quæcumquæ Scholæ Thomisticæ tela: hoc igitur uno submoto, tota Jansenianæ Doctrinæ moles excidet. Attentos duntaxat vos opto, ut gravissimæ, ac pene insuperabilis Difficultatis vim intelligatis, quæ magna etiam Ingenia torsit, & a Scholæ Thomisticæ placitis non paucos avulsit.

Augustini Mens, inquit Jansenius, si quo ex loco exsculpenda venit, ex eo maxime, quo Quæstionem istam tota, quanta est, non obiter, ac perfunctorie, sed data opera, & ex Instituto versavit, atque resolvit. Id porro semel duntaxat egit sanctissimus Doctor; *Libro* scilicet *de Correptione, & Gratia cap. 10. 11., & 12.* Cum etenim toto illo Libro Monachorum Adrumentinorum obmurmurationes adversus traditam a semetipso Doctrinam diluendas aggressus esset, res eo demum perducta est, ut de Gratia primi Hominis, & Angelorum Quæstio fieret; qua potissimum ratione a Gratia Hominis lapsi secerneretur. Facti speciem,